

bureaubroekhuizen

Evaluatie Sessie VR Ondernijning

Invloed van de Sessie VR Ondernijning op de meldingsbereidheid van ondernijnende criminaliteit

Jolijn Broekhuizen

Bureau Broekhuizen – Onderzoek en Advies

Met medewerking van:

Kyra van den Akker

KA Research

Jasmijn de Boer

Stagiaire

Amersfoort, oktober 2022

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Onderzoeksvragen	4
1.3 Onderzoeksmethoden	5
1.4 Veldwerk	6
1.5. Leeswijzer	6
2 Inhoud van de sessie VR Ondernijning	7
2.1 Opzet en inhoud VR Sessie Ondernijning Roosendaal 2020	7
2.2 Opzet en inhoud VR Sessies Ondernijning: Boekel en Roosendaal 2022	9
3 Bereik van de interventie	12
3.1 Kenmerken deelnemers interventie	12
3.2 Bestaande kennis over ondernijnende criminaliteit	13
3.3 Samenvattend: bereik interventie	13
4 Melden van ondernijnende criminaliteit voor de interventie	14
4.1 Eerder meldgedrag	14
4.2 Redenen om niet te melden	14
5 Ontwikkeling mechanismen meldingsbereidheid	16
5.1 Bewustzijn	16
5.2 Kennis signalen	17
5.3 Kennis over (anoniem) melden	17
5.4 Vertrouwen in rol overheid	17
5.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken en eerder meldgedrag	18
6 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid	19
6.1 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid	19
6.2 Verschillen naar achtergrondkenmerken, eerder meldgedrag	20
7 Lessen over belangrijke randvoorwaarden	21
7.1 Wat werkt er goed?	21
7.2 Wat zijn aandachtspunten?	21
7.3 Randvoorwaarden	21
8 Conclusie	22
8.1 Doel interventie	22
8.2 Bereik interventie	22
8.3 Ontwikkeling mechanismen	22
8.4 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid (korte termijn)	23
8.5 Randvoorwaarden	23



1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op verzoek van Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland onderzocht Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies samen met het Verwey-Jonker Instituut in 2018 de meldingsbereidheid van burgers van ondermijnende criminaliteit. Dit onderzoek liet zien dat burgers regelmatig vormen van ondermijning in de buurt waarnemen, maar niet altijd bereid zijn deze bij een instantie te melden. Tot het melden van de verkoop van harddrugs blijkt bijvoorbeeld 30% van de respondenten bereid en tot het melden van illegale prostitutie 42%. Opvallend is dat de intentie die respondenten uitspreken om verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit in hun buurt te melden, beduidend hoger ligt. Tussen de 63% en 79% zegt dat ze hiervan melding zouden maken als dit in hun buurt zou voorkomen (Broekhuizen, Meulenkamp, Stoutjesdijk, Boutellier 2018¹).

Het onderzoek toonde ook aan dat er verschillende factoren bepalend zijn voor de mate van meldingsbereidheid:

1. De zekerheid en bewijs over daderschap.

Burgers blijken bang dat ze iemand vals beschuldigen en dat ze hun melding onvoldoende kunnen onderbouwen.

2. Perceptie van de ernst van de problematiek.

Burgers die georganiseerde criminaliteit niet erg vinden, er zelf geen last van hebben en denken dat dit type criminaliteit geen negatief gevolg voor de buurt heeft, zijn minder bereid om te melden. Dit speelt met name bij hennepsteelt.

3. Het vertrouwen in het optreden van de overheid.

Burgers zijn minder geneigd om te melden als ze denken dat de overheid de melding niet oppakt of niet succesvol ondermijnende criminaliteit aan kan pakken.

4. Kennis over en geloven in anoniem melden.

Burgers die niet weten dat anoniem melden bestaat en er niet in geloven dat dit ook daadwerkelijk anoniem is, zijn minder bereid om te melden. Zij zijn bang voor represailles.

Om dit eerdere onderzoek op een praktijkgerichte manier te vervolgen vroeg Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland financiering aan bij het Ondermijningsfonds. Met deze financiering gaan evaluaties van interventies plaatsvinden in verschillende gemeenten in Brabant-Zeeland van september 2019 t/m augustus 2020. In deze pilots worden – mede op basis van kennis uit het voorgaande onderzoek – interventies ingezet om de meldingsbereidheid te vergroten. Deze pilots zullen door actieonderzoek worden begeleid. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies & Mehlbaum Onderzoek, met behulp van KA Research.

Elke interventie wordt afzonderlijk geëvalueerd en in twee rapportages (een tussenrapportage² en een eindrapportage) in samenhang geanalyseerd. Deze notitie betreft de evaluatie van de Sessie VR Ondermijning, ingezet in Roosendaal en Boekel.

1. Broekhuizen J., Meulenkamp T., Stoutjesdijk F en Boutellier H. (2018) Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers. Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland. Amersfoort: Bureau Broekhuizen. Zie ook https://www.bureaubroekhuizen.nl/downloads/Ondermijnende_criminaliteit_en_de_meldingsbereidheid_van_burgers_v2.pdf

2. [Tussenrapportage](#) evaluatie pilots meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit. Inzichten uit de evaluatie van de eerste twee pilots.

1.2 Onderzoeksvragen

In het kader van de evaluatie willen we in de volgende vragen beantwoorden:

1. Welk doel heeft de interventie?

2. Welk mechanisme wil de gemeente in gang zetten om de meldingsbereidheid te vergroten?

3. Van welke doelgroep verwacht men de meeste vooruitgang?

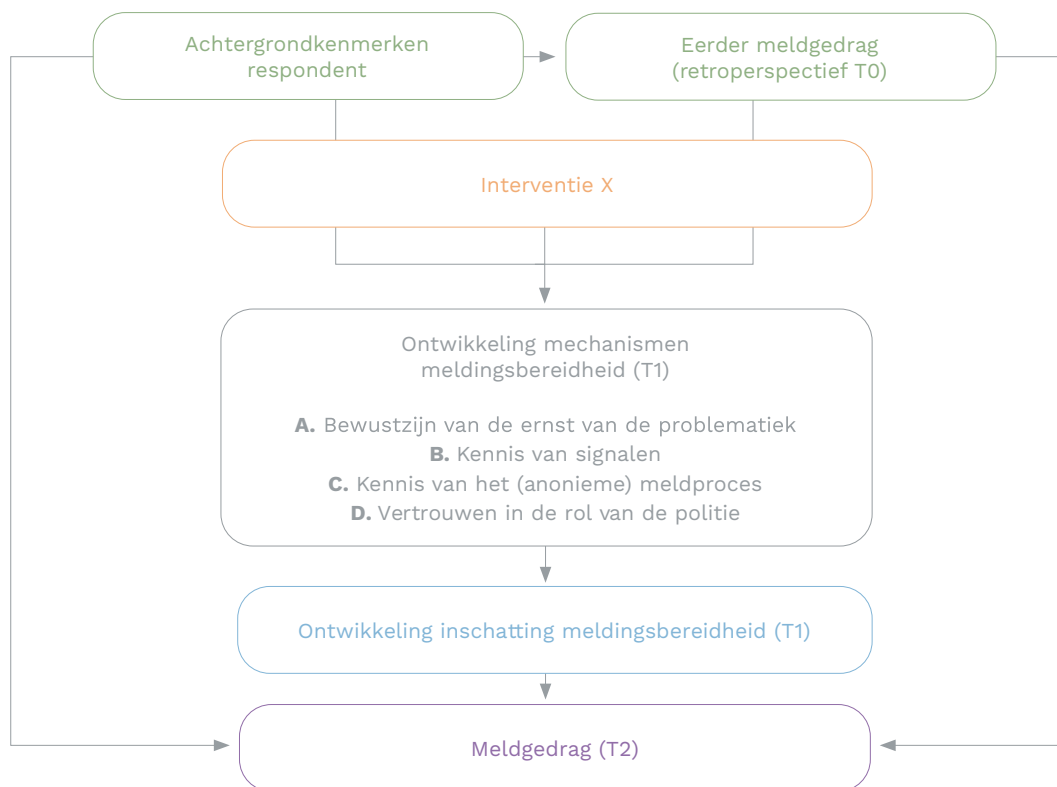
4. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de participanten aan de interventie?

5. In hoeverre gaan de beoogde mechanismen van de interventie in werking? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?

7. Welke randvoorwaarden blijken uit het onderzoek van belang voor het succesvol inzetten van de interventie?

6. Leidt de interventie tot een hogere inschatting van meldingsbereidheid? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?

Onderstaand figuur geeft de onderzoeksvragen grafisch weer.



Figuur 1.1 Grafische weergave evaluatiemodel

De startsituatie betreft de achtergrondkenmerken en het eerdere meldgedrag van de respondenten (**groen**), waarna een interventie (**oranje**) plaatsvindt. De veronderstelling is dat door deze interventie één of meerdere mechanismen die van invloed zijn op de (inschatting van) meldingsbereidheid zich gaan ontwikkelen (**grijs**). De veronderstelling is dat de ontwikkeling van mechanismen zorgt voor een verbetering van de inschatting van meldingsbereidheid op T1 (de eerste meting; **blauw**) en tot feitelijk meer meldgedrag op T2 (tweede meting; **paars**).

1.3 Onderzoeksmethoden

Voor de evaluatie van de Sessie VR Ondernijning zetten we twee methoden van onderzoek in. Ten eerste voerden we observaties uit tijdens de sessies, ten tweede namen we aan het einde van elke sessie een vragenlijst af.

1 Observatie

Tijdens de sessies voerden de onderzoekers (aan de hand van een daarvoor ontwikkeld observatieformulier) observaties uit. Deze hadden drie doeleinden:

Goed kunnen omschrijven waar de interventie uit bestaat, hoe hij in de praktijk is vormgegeven, welke onderdelen aan de orde zijn gekomen en in welke volgorde. De inhoud kan/zal afwijken van de opzet en waarschijnlijk ook enigszins verschillen per sessie. Vandaar dat we dit per sessie hebben vastgelegd.

Goed kunnen beschrijven welke mechanismen waarvan we verwachten dat ze meldingsbereidheid meten door de interventie zijn aangestipt. Dit betreft een specifiek onderdeel van de beschrijving van de interventie.

De enquêteresultaten met enkele citaten onderbouwen als het gaat om de beoogde (en mogelijk ook gerealiseerde) ontwikkeling in mechanismen en de beoogde (en mogelijk ook gerealiseerde) ontwikkeling in meldingsbereidheid.

2 Vragenlijst

De vragenlijst die we gebruikt hebben voor deze evaluatie, hebben we eerder opgesteld voor de eerste evaluatie (van de hennepcontainer en Xtacy-geur) in Heusden. De vragenlijst kent de volgende vragenblokken:

Meldgedrag voor de interventie (inclusief redenen waarom niet te melden).

Meldingsbereidheid voor de interventie.

Meldingsbereidheid na de interventie.

Ontwikkeling verschillende mechanismen die bij kunnen dragen aan meldingsbereidheid.³

Achtergrondkenmerken deelnemer interventie: leeftijd, sekse, opleidingsniveau, drugsgebruik.

Deze vragenlijst is voorafgaand aan de eerste pilot voorgelegd aan enkele experts en getest bij negen respondenten. Na verbeteringen is de vragenlijst online geprogrammeerd en afgenomen bij de evaluatie van interventies in Heusden en in Woensdrecht. Bij deze evaluaties zijn wederom enkele aandachtspunten naar voren gekomen (zoals de wens van deelnemers de vragenlijst op papier in te vullen en een vraagstelling die op meerdere manieren geïnterpreteerd kon worden). Deze punten hebben geleid tot verbeteringen in de vragenlijstmethode voor de huidige evaluatie.

Tussentijdse terugkoppeling bevindingen

De sessie met de VR Ondernijning is binnen de evaluatieperiode meerdere keren ingezet en was qua inhoud niet 'in beton gegoten'. Hierdoor ontstond de mogelijkheid na de eerste inzet van de sessie de onderzoeksmatige bevindingen reeds terug te koppelen, zodat de interventie op enkele punten wat verbeterd kon worden.

In hoofdstuk 2 lichten we de adviezen nader toe die de onderzoekers aan de interventieleiders gaven, naar aanleiding van de eerste inzet van de interventie⁴.

3. Zoals onderscheiden in het voorafgaande onderzoek.

4. Deze bevindingen zijn gebaseerd op resultaten van de observatie en de vragenlijst en op de feedback uit de evaluatie die de deelnemers van de eerste sessie zelf onderling hebben uitgevoerd en aan ons ter beschikking hebben gesteld.

De uiteindelijke analyse van de sessie met de VR Ondernijning vond plaats op bevindingen uit alle drie de inzetten. Het is goed om op te merken, dat er veel tijd tussen de eerste inzet en de tweede en derde inzet zat vanwege Corona. De interventie is namelijk in maart 2020 ingezet in Roosendaal en vervolgens pas mei 2022 in Boekel en september 2022 in wederom Roosendaal.

1.4 Veldwerk

De deelnemers van elke Sessie VR Ondernijning zijn aan het eind van de sessie gevraagd de vragenlijst in te vullen. De begeleider van de interventie introduceerde de onderzoekers hiertoe. Zij lichtten het onderzoek kort toe.

Bij de eerste twee sessies konden de deelnemers zelf kiezen of ze dit op papier wilden doen of online. Bij de derde sessie was er alleen een online optie⁵. De deelnemers konden op twee manieren de online vragenlijst (geprogrammeerd in QuestionPro) bereiken: door de link op de eigen telefoon in te tikken of door een QR-code te scannen.

Bij de eerste sessie in Roosendaal hebben enkele respondenten de vragenlijst op een later moment ingevuld, omdat zij eerder weg moesten.

1.5. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat nader in op de inhoud en het doel van de interventie. In hoofdstuk 3 beschrijven we wat voor type burger met de interventie bereikt is: achtergrondkenmerken en kennis over ondernijnende criminaliteit. Hoofdstuk 4 gaat in op het meldgedrag van deelnemers voor de interventie. In hoofdstuk 5 staat de ontwikkeling van mechanismen die van invloed zijn op de meldingsbereidheid door het bijwonen van de Sessie VR Ondernijning beschreven. Hoofdstuk 6 beschrijft de ontwikkeling van de inschatting van de meldingsbereidheid door deelname aan de sessie. In hoofdstuk 7 staan de lessen uit deze evaluatie over randvoorwaarden voor een goede interventie centraal. Hoofdstuk 8 bevat de conclusie van de evaluatie van de Sessie VR Ondernijning.

5. Omdat we bij de eerdere sessies bemerkten dat de animo voor de papieren lijst beperkt was.

2 Inhoud van de sessie VR Ondermijning

In dit hoofdstuk beschrijven we het doel en de opzet van de interventie Sessie VR Ondermijning. In de eerste paragraaf staat de opzet en inhoud van de sessie in Roosendaal in 2020 centraal, gevolgd door in de tweede paragraaf de opzet en de inhoud van de sessies in Boekel en Roosendaal in 2022.

Het doel van de VR Ondermijning is om bij deelnemers – in deze evaluatie buurtpreventisten – meer meldingsbereidheid te creëren over ondermijnende criminaliteit. Dit doel wil men bereiken door de verschillende mechanismen die in de meldingsbereidheid een rol spelen (zoals kennis over signalen en meldproces) te beïnvloeden.

2.1 Opzet en inhoud VR Sessie Ondermijning Roosendaal 2020

Opzet

De sessie startte met een inleiding waarin uitgebreid wordt ingegaan op het fenomeen ondermijnende criminaliteit en wat hierin de zogenaamde ‘facilitators’ zijn. Veel signalen van met name drugscriminaliteit komen hierbij aan de orde. Kort werd aandacht besteed aan de gevolgen ervan.

Vervolgens waren er twee parallelle deelsessies.

1. VR Ondermijning.

In één deelsessie vond de VR Ondermijning plaats waarin deelnemers met een VR-bril verschillende scènes te zien kregen. Bij de eerste scene was er sprake van een introductie: de achtergrond van de komende scènes. Bij de tweede en derde scene kon men rondkijken op een vakantiepark (in een huisje en buiten), waarin je mogelijke signalen van ondermijnende criminaliteit kan zien. De vierde scene betrof een dialoog tussen drie criminelen die hun plannen beramen: één vastgoedbeheerder, één crimineel uit een motorbende en nog één andere crimineel. Na de scènes werd er met de groep doorgepraat over ondermijnende criminaliteit, wat het is, hoe het waargenomen kan worden en dat het van belang is te melden.

2. Melden: wie wat waar?

In de tweede deelsessie stond het melden van ondermijnende criminaliteit centraal. Het gesprek startte met het delen van kennis: waar kan je melding maken, hoe verloopt een (anoniem) meldproces en wat kan de ontvanger van de melding doen met de informatie. Vervolgens werd de deelnemers gevraagd of zij wel eens melding van criminaliteit hebben gemaakt en of ze wel eens (ondermijnende) criminaliteit hebben waargenomen. Ook in deze sessie werd het belang van melden benadrukt.

De interventie eindigde met het invullen van de vragenlijst voor het onderhavige onderzoek.

Met de eerste versie van de Sessie VR Ondermijning is met name ingezet op het vergroten van kennis van ondermijnende criminaliteit: wat is het, hoe kan je het herkennen en op het belang van het melden ervan.



Reflectie op de eerste inzet

Zoals eerder benoemd biedt de meervoudige inzet van deze interventie de mogelijkheid tussentijds verbeteringen aan te brengen aan de interventie. De onderzoekers gaven een reflectie op de eerste versie van de VR Ondernijning en gebruikten hiertoe drie bronnen:

- observaties van de onderzoekers tijdens de eerste sessie;
- bevindingen uit de analyse van de enquêtes afgenomen na afloop van de eerste sessie;
- de op eigen initiatief door de deelnemers uitgevoerde evaluatie van de eerste sessie.

Het overall beeld van de eerste sessie is positief. De inleiding, twee deelsessies en afsluiting vormen gezamenlijk een mooi programma. Deelnemers hebben veel geleerd en gebruiken (in de eigen evaluatie) de volgende terminologie: interessant, positief, informatief, grappig en leuk. Enkele voorbeelden van positieve reacties van de deelnemers:

“Hoewel ingelezen op het onderwerp “Ondernijning” werd ik aangenaam verrast door de reis met de VR-bril. Ondernijning kreeg een gezicht, handen en voeten. Niet eerder heb ik de club zo enthousiast gezien.

“Er waren verhelderende stukken tussen en leermomenten. 1e kennismaking met de VR-bril. De erop volgende discussie, hoe je het ervaren hebt en of je bepaalde dingen herkent, was zeer verhelderend.

“De stof was al grotendeels bekend maar dan toch nog een leuke herhaling of opfrissing.

Tegelijkertijd zijn er ook een aantal aandachts- en verbeterpunten voor de hiernavolgende sessies, welke onderstaand nader worden toegelicht.

Meer aandacht voor signalen, meldproces en de rol van de overheid

Tijdens de eerste sessie werd er vrij veel aandacht besteed aan het belang van melden. De aanbeveling was bij toekomstige inzetten van deze interventies bij deze reeds behoorlijk meldingsbereide groep preventisten (nog) wat meer in te zetten op het leren kennen van signalen van ondernijnende criminaliteit. Het vooronderzoek (Broekhuizen e.a. 2018) liet zien dat er bij deze ‘melders’ met name op dit domein en op het domein van kennis over meldmogelijkheden winst te behalen valt.

De aanbeveling voor de tweede en verdere sessies was hiernaast om deelnemers meer mee te nemen in de informatie die de politie of MMA nodig heeft om wat met de melding te kunnen doen. Een buurtpreventist zegt hier in hun eigen evaluatie het volgende over:

“De uitleg over ‘verschillende onderdelen van’ en ‘opbouw momenten in’ strafbare feiten om tot een zaak te komen, mag duidelijker. M.a.w. uitleg over wat er nodig is om van wat je ziet, voelt en ruikt van een melding via, via, via tot een rechtszaak te kunnen komen.

Tot slot hebben de onderzoekers de aanbeveling gedaan meer aandacht te besteden aan de rol van de overheid (weten wat de overheid doet om ondernijnende criminaliteit tegen te gaan, vertrouwen dat je wat terug hoort op een niet-anonieme melding, meer vertrouwen dat overheid een melding serieus neemt). Dit zou een plek kunnen krijgen in de inleiding/plenaire sessie.

Verander opbouw deelsessie ‘Melden, wie wat waar?’

Wat betreft de ‘meldsessie’ betrof de aanbeveling van de onderzoekers de opbouw voor de volgende sessies te veranderen. De sessie startte nu met de meldmogelijkheden (kennisoverdracht). En vervolgens met een gesprek over wie er wel eens gemeld heeft en daarna wie er wel eens ondernijnende criminaliteit gezien heeft (kennisophalen). De aanbeveling was de volgorde hiervan om te draaien. Te starten met kennis ophalen en dan met kennis delen.

Aansluiten bij leefwereld buurtpreventist bij VR Ondernijning deelsessie

Wat betreft de VR Ondernijning-deelsessie betrof de aanbeveling de tekst rondom de inzet van de VR-bril (nog) wat meer op de deelnemer – de buurtpreventist – af te stemmen. Dus niet hen in de positie van een wethouder of burgemeester plaatsen (de oorspronkelijke gebruiker van deze VR Ondernijning), maar dichterbij henzelf te houden. Hierbij is het ook van belang op het taalniveau te letten. Bijvoorbeeld het woord handelingsverlegenheid werd door een deel van de deelnemers niet

begrepen en datzelfde geldt voor onderbuikgevoelens. De buurtpreventisten stellen hierover in de eigen evaluatie:

Sommige ‘technische’ of voor vakmensen gebruikelijke woorden waren niet altijd even makkelijk te volgen. Vraag om simpele woorden of uitleg: onderbuikgevoelens, wist niet iedereen te vertalen. Maar ook andere woorden/kreten hadden een aantal keren onderling uitleg nodig.

Hiernaast geeft een aantal deelnemers aan dat de VR deelsessie wat hen betreft te snel ging, dat ze nog wat meer informatie hadden willen verkrijgen.

De 2e ronde met de bril, had stap voor stap, met meer uitleg gemogen. Of meer tijd nemen of nog 'n 3e ronde?

U had van mij toch nog wat meer mogen laten zien van de criminele activiteiten ‘buiten’ in het vakantiepark. Zodat je dat nog beter kunt herkennen.

Tot slot merken de buurtpreventisten op dat niet alle brillen even goed werkten.

2.2 Opzet en inhoud VR Sessies Ondermijning: Boekel en Roosendaal 2022

Opzet Boekel

De sessie in Boekel (de tweede inzet van de VR ondermijning) startte met een korte kennismaking en uitleg over het thema ‘ondermijning’. Er werd kort ingegaan op het thema drugsproductie en op signalen daarvan. Verder werd de rol van huurauto's, grondstoffen en ketels binnen een crimineel proces toegelicht. Ook is aan de orde gebracht dat jeugd geronseld kan worden voor een criminele bijdrage.

In Boekel waren er vervolgens drie rondes, vanwege de grootte van de groep in relatie tot de aanwezige VR-brillen.

- 1 Trailer van de serie Brabant onder de Radar van Omroep Brabant:** In één deelsessie stond de trailer van de serie Brabant onder de Radar van Omroep Brabant centraal. Deze televisieserie gaat over ondermijnende criminaliteit in Noord-Brabant. In de trailer wordt ook aandacht besteed aan de mogelijkheden tot het melden van ondermijnende criminaliteit. Naar aanleiding van deze trailer werd doorgepraat over waar en hoe je kan melden; bij welke instanties. Onderling werd gesproken over meldingen die deelnemers eerder al hebben gedaan.
- 2 VR-sessie:** In één deelsessie vond de VR Ondermijning plaats, waarin deelnemers met een VR-bril verschillende scenes te zien kregen. Bij de eerste scene is er sprake van een introductie: de achtergrond van de komende scenes. Bij de tweede en derde scene kan men rondkijken op een vakantiepark (in een huisje en buiten), waarin je mogelijke signalen van ondermijnende criminaliteit kan zien. De vierde scene betreft een dialoog tussen drie criminelen die hun plannen beramen: één vastgoedbeheerder, één crimineel uit een motorbende en nog één andere crimineel. Na de scenes werd er met de groep doorgepraat over ondermijnende criminaliteit, wat het is, hoe het waargenomen kan worden en dat het van belang is te melden.
- 3 Melden: wie wat waar?** In de derde deelsessie stond het melden van ondermijnende criminaliteit centraal. Tijdens het gesprek werd aan de ene kant kennis gedeeld, zoals waar kan je melding maken, hoe verloopt een (anoniem) meldproces en wat kan de ontvanger van de melding doen met de informatie. Aan de andere kant deelden buurtpreventisten hun ervaringen: of zij wel eens melding van criminaliteit hebben gemaakt en of ze wel eens (ondermijnende) criminaliteit hebben waargenomen. Ook in deze sessie wordt het belang van melden benadrukt.

De interventie eindigt met plenair napraten. De gehele sessie is afgesloten met het invullen van de vragenlijst voor dit onderzoek.

Opzet Roosendaal

In Roosendaal (de derde inzet van de VR Ondermijning) waren er weer twee rondes. Deze rondes werden voorafgegaan door een inleiding. In deze inleiding vond een voorstelronde plaats en het plan van de avond werd toegelicht. Hierbij werd al uitgebreid stilgestaan bij het VR-deel. Hiernaast zijn in een presentatie enkele voorbeelden van verborgen drugsproductielocaties getoond en een voorbeeld van ronselaars op schoolpleinen. De aanwezigen deelden tijdens de inleiding al enkele ervaringen.

Vervolgens startten de twee parallelle deelsessies:

- 1 Melden: wie wat waar?** Deze deelsessie startte met de trailer van de serie Brabant onder de Radar van Omroep Brabant. Deze televisieserie gaat over ondermijnende criminaliteit in Noord-Brabant. In de trailer wordt ook aandacht besteed aan de mogelijkheden tot het melden van ondermijnende criminaliteit. Vervolgens gingen de deelnemers aan deze deelsessie in gesprek over hun ervaring met ondermijnende criminaliteit en het melden hiervan. Deelnemers stelden veel vragen over melden, vragen die door de sessieleider werden beantwoord.
- 2 VR-Sessie:** In deze deelsessie vond de VR Ondermijning plaats, waarin deelnemers met een VR-bril verschillende scenes te zien kregen. Bij de eerste scene is er sprake van een introductie: de achtergrond van de komende scenes. Bij de tweede en derde scene kan men rondkijken op een vakantiepark (in een huisje en buiten), waarin je mogelijke signalen van ondermijnende criminaliteit kan zien. De vierde scene betreft een dialoog tussen drie criminelen die hun plannen beramen: één vastgoedbeheerder, één crimineel uit een motorbende en nog één andere crimineel.

De interventie eindigde met een plenaire bespreking over de VR-deelsessie (daar was tijdens de deelsessie door technische problemen met de VR-brillen geen tijd meer voor) en het invullen van de vragenlijst voor dit onderzoek.

Reflectie op de tweede en derde inzet

Vergelijkbaar met eerste inzet was er tijdens de tweede en derde inzet van de Sessie VR Ondermijning veel aandacht voor het stimuleren van bewustzijn van de ernst en gevolgen van ondermijnende criminaliteit, het belang van melden en manieren van melden: MMA, gemeente, politie, Buiten beter App, wijkagent.

Meer aandacht voor signalen

Meer dan tijdens de eerste sessie is er tijdens de tweede en derde sessie aandacht geschonken aan signalen van ondermijnende criminaliteit. Zo komen (onder andere) de volgende signalen aan de orde:

- Drugsafval foto's.
- Foto's van een schuurtje, loods, witte bus met geblindeerde ramen, een keuken waar een gat onder de koelkast zit en een gat onder een brug in een garagebedrijf.
- De geur van anijs (die vrij komt bij de productie van synthetische drugs) en de geur van verschillende soorten drugs worden benoemd.

Aandacht voor signalen is van belang, omdat - zoals eerder opgemerkt - bij het type (waarschijnlijk) melder dat deelnam aan deze Sessies VR Ondermijning, met name meer kennis over signalen van belang is.

Tegelijkertijd is er ook nu nog interesse in meer signalen, zo geven enkele deelnemers in de vragenlijst aan. Ze willen graag meer praktijkvoorbeelden en willen meer weten over de geur van drugs. Het is aan te bevelen bij een volgende inzet van de VR Ondermijning ook geurkaarten van verschillende drugs mee te nemen.

Meer aandacht voor melden van een vermoeden

In vergelijking tot de eerste sessie is er in de tweede en derde sessie meer aandacht besteed aan het gegeven dat het ook van belang is een vermoeden te vermelden. Dit is belangrijk, omdat burgers vaak aangeven dat ze niet zeker genoeg zijn over wat ze gezien hebben en dat dit een belangrijke reden is om geen melding te maken. De sessieleider zegt hierover het volgende tijdens de interventie:

“Melden... wat wordt er gedaan met signalen? Bij 1 melding wordt er nog niets gedaan. Maar uiteindelijk zijn er drie plusjes als iemand meldt dat de ramen dicht zijn, en dat iemand hennep ruikt en dat de stroomrekening heel erg hoog is. Elke melding is een plusje op iets. Dat kan ook een laatste plusje zijn.

Betere aansluiting op doelgroep

Na afloop van de eerste sessie hebben de onderzoekers de aanbeveling gedaan om de buurtpreventist meer centraal te zetten tijdens de deelsessie met de VR-bril. Het gaat om voor hen toepasbare voorbeelden en om taalgebruik. Deze aanbeveling is goed ter harte genomen, waardoor de tweede en derde inzet de VR-sessie beter op de doelgroep aansloot.

Besteed aandacht aan serieus nemen melding door overheid

Er is in de tweede en derde sessie enige aandacht besteed aan wat de overheid doet om ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Er is verteld wat het RIEC doet en er is benoemd dat de minister meer geld heeft vrijgemaakt voor ondermijnende criminaliteit en specifiek voor de bescherming van de jeugd. Tegelijkertijd is er geen specifieke aandacht besteed aan het serieus nemen van een melding door de overheid, een belangrijke factor in de meldingsbereidheid van burgers. Dit betreft dan ook een verbeterpunt voor mogelijke nieuwe inzetten van de VR Ondermijning. Denkbaar is bijvoorbeeld te bespreken wat de doorlooptijden zijn van een melding tot een eventuele actie van de politie, in het kader van verwachtingsmanagement (burgers verwachten soms heel snel een interventie).

Beperk de inleiding op de VR-bril

Met name tijdens de derde inzet van de VR Ondermijning is de VR-inhoud al uitgebreid toegelicht aan de deelnemers voordat ze de VR zelf gingen bekijken. De aanbeveling is om deze inleiding wat korter te maken, zodat het verassingseffect tijdens het zelf bekijken van de VR groter is (hetgeen de nabespreking juist weer inhoudelijk interessanter maakt).

Los technische problemen op

Tijdens de tweede sessie waren er enige technische problemen met de VR brillen en tijdens de derde sessie grote technische problemen. Het is van belang dit op te lossen. Bij de derde sessie kon door deze problemen niet direct na het gebruiken van de VR-bril gesproken worden over wat de deelnemers al dan niet gezien hadden in de scenes. Hierdoor wordt de opbrengst van deze inzet minder groot ingeschat dan anders het geval was geweest⁶.

6. Dit verschil kwam overigens niet uit een analyse van de data naar voren.

3 Bereik van de interventie

In dit hoofdstuk beschrijven we wat voor type burger met de interventie bereikt is. Wat zijn de achtergrondkenmerken van deze burgers (3.1), hoe is hun eerdere meldgedrag (3.2) en welke kennis hebben zij reeds over ondermijnende criminaliteit (3.3). Hiermee geven we antwoord op de vierde onderzoeksvraag: 'Wat zijn de achtergrondkenmerken van de participanten aan de interventies (en hoe verhouden deze zich tot de populatie)?'

3.1 Kenmerken deelnemers interventie

In de enquête vroegen we naar verschillende achtergrondkenmerken: geslacht, leeftijd, huidige en afgeronde opleiding (om opleidingsniveau te kunnen bepalen), drugsgebruik en kennis van ondermijnende criminaliteit. Hiermee krijgen we inzicht in het type bewoner dat aan de Sessie VR Ondernijning heeft deelgenomen.

Tijdens de Sessies VR Ondernijning hebben 43 deelnemers een voor het onderzoek te gebruiken vragenlijst ingevuld 12 deelnemers aan de eerste inzet in Roosendaal, 15 deelnemers aan de tweede inzet in Boekel en 16 deelnemers aan de derde inzet in Roosendaal.

Leeftijd en geslacht

Van de 43 respondenten hebben er 36 aangegeven hoe oud ze zijn. De leeftijd van deze deelnemers varieerde van 20 tot 76 jaar met een gemiddelde leeftijd van 57 jaar. De verdeling over leeftijdscategorieën staat weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Verdeling over leeftijdscategorieën⁸ (N=36)

Leeftijd	Aantal	Percentage
21 of jonger	1	2,8
22 tot 45 jaar	2	5,6
46-65 jaar	24	66,7
Ouder dan 65 jaar	9	25,0
Totaal	36	100

Er hebben vrijwel evenveel vrouwen als mannen aan de vragenlijst deelgenomen: 49% man, 51% vrouw.

Opleidingsniveau

De verdeling over verschillende vormen opleidingsniveaus staat weergegeven in tabel 3.2.⁹ Het opleidingsniveau blijkt divers.

Tabel 3.2 Verdeling over opleidingsniveaus (N=42)

	Aantal	Percentage
Geen opleiding alleen basisonderwijs	0	0
LBO VMBO basis kader	3	7,1
MAVO VMBO TL	7	16,3
Havo vwo gymnasium HBS	3	7,1
MBO BOL BBL	14	33,3
Propedeuse kandidaats, bachelor, HBO	8	19,0
WO doctoraal master	2	4,8
Geen antwoord	5	12,0
Totaal	42	100

7. We hebben niet voor alle 43 respondenten kennis over alle achtergrondkenmerken beschikbaar. Deze vragen zijn soms overgeslagen, soms gaf men aan geen antwoord te willen geven. In de kop van de tabellen (N=...) of in de tekst geven we aan over hoeveel respondenten we informatie hebben.

8. Conform de CBS-indeling

9. Dit opleidingsniveau is gebaseerd op het antwoord op twee vragen: naar de huidige opleiding en de hoogst afgeronde opleiding.

Drugsgebruik

Tot slot zijn respondenten bevraagd over hun eigen drugsgebruik in het afgelopen jaar¹⁰. Het merendeel van de respondenten geeft aan in het laatste jaar geen drugs gebruikt te hebben: 95%. Bij de 'anders, namelijk categorie' gaf 5% (twee respondenten) aan alcohol te hebben gebruikt.

3.2 Bestaande kennis over ondermijnende criminaliteit

De deelnemers aan de VR Ondernijning hebben veelal nog weinig kennis van ondermijnende criminaliteit voor hun deelname: 56% redelijk weinig kennis en 16% heel weinig kennis. Een kwart geeft aan redelijk veel kennis te hebben en slechts 2% heel veel kennis.

3.3 Samenvattend: bereik interventie

De onderzoeksgroep, bestaande uit alle deelnemers van de VR Ondernijning sessies voor buurtpreventisten in Roosendaal (twee sessies) en Boekel (één sessie), betreffen relatief oudere burgers, even vaak man als vrouw, met een gevarieerd opleidingsniveau. Het kennisniveau van de deelnemers aan de VR Ondernijning over ondermijnende criminaliteit was voor hun deelname redelijk beperkt.

10. Wij vroegen hen naar het gebruik van softdrugs (zoals hasj en wiet), cocaine, amfetamine en/of XTC, heroïne of 'anders, namelijk...'

4 Melden van ondermijnende criminaliteit voor de interventie

In dit hoofdstuk beschrijven we de meldingsbereidheid van deelnemers aan de VR Ondernijning, voordat ze aan de VR deelnamen.

4.1 Eerder meldgedrag

Aan de deelnemers aan de Sessie VR Ondernijning is gevraagd of ze al eerder melding hebben gemaakt van criminaliteit of vermoedens hiervan bij een instantie, zoals de politie, gemeente of Meld Misdad Anoniem. Van de 43 respondenten geeft 47% aan dat ze melding hebben gemaakt en 53% dat dit niet het geval is.

De 20 respondenten die wel eens melding hebben gemaakt van criminaliteit benoemen 26 meldingen van criminaliteit. De vormen van criminaliteit waarover melding is gedaan staan weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Overzicht gemelde criminaliteitsvormen (N=20)

	Aantal
Dumpen van drugsafval	6
Het verkopen van harddrugs (zoals XTC, cocaïne, heroïne en LSD)	4
Illegale prostitutie	1
Hennepsteelt	3
Illegale bewoning	3
Anders, namelijk, drugs gerelateerd	3
Andere vorm van criminaliteit, met name inbraak	6
Totaal¹¹	26

Er zijn geen verschillen in eerder meldgedrag tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken: leeftijd, sekse, opleidingsniveau, drugsgebruik.

4.2 Redenen om niet te melden

Van de 23 respondenten die nog niet eerder een melding hebben gedaan, geven er 13 aan dat dit komt doordat zij geen criminaliteit gezien hebben (39% van de niet-melders). Als respondenten wel weet hebben van criminaliteit, dan melden zij dit het vaakst niet omdat ze te onzeker zijn over wat ze gezien hebben: 'ik had te weinig bewijs' en 'ik wist het niet zeker genoeg'. Maar ook de geringe inschatting van baten van een melding spelen een rol: dat melden geen zin heeft, de gemeente/politie niet met de melding doen. Tabel 4.2 geeft een overzicht van alle antwoorden.

11. De aantallen tellen op tot boven het totale aantal respondenten, omdat respondenten meerdere antwoorden mochten geven.

Tabel 4.2 Redenen om waargenomen criminaliteit niet te melden (N=10)

	Aantal
Ik wist het niet zeker genoeg	7
Ik had (te) weinig bewijs	5
Ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	4
Melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	2
Melden kost veel moeite/tijd	1
De gemeente/politie doet toch niets met mijn melding	1
Ik heb er zelf geen last van	1
Totaal¹²	21

12. De aantallen tellen op tot boven het totale aantal respondenten, omdat respondenten meerdere antwoorden mochten geven.

5 Ontwikkeling mechanismen meldingsbereidheid

In het eerdere onderzoek (2018) onderscheidde we verschillende factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers. In dit hoofdstuk bespreken we in hoeverre het bijwonen van de Sessie VR Ondernijning heeft bijgedragen aan een ontwikkeling van deze factoren. Hiermee beantwoorden we de vijfde onderzoeksvraag: 'In hoeverre gaan de beoogde mechanismen van de interventie in werking? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?'



5.1 Bewustzijn

Figuur 5.1 laat zien dat het merendeel van de deelnemers door deelname aan de VR Ondernijning zich meer bewust is geworden van de ernst van drugscriminaliteit en het belang dergelijke criminaliteit te melden (81%-89% is het hier (helemaal) mee eens).

Figuur 5.1 Ontwikkeling bewustzijn ernst en belang melden door deelname VR Ondernijning (N=43)

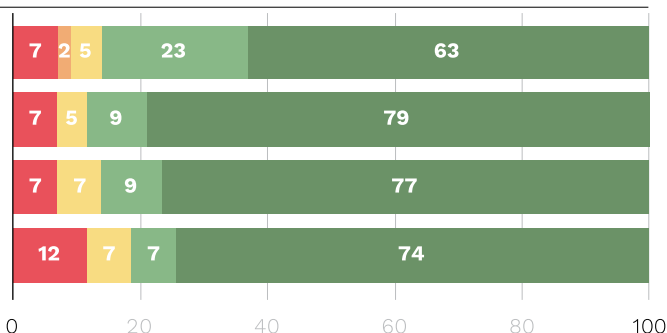
Na de sessie met de VR ondernijning...

Weet ik beter dat melden ook belangrijk is als je alleen een vermoeden hebt

Vind ik meer dat drugscriminaliteit negatieve gevolgen voor de samenleving heeft

Vind ik meer dat drugscriminaliteit echt een probleem is

Snap ik beter waarom het van belang is drugscriminaliteit te melden



● Helemaal mee oneens ● Beetje mee oneens ● Niet mee eens, niet mee oneens ● Beetje mee eens ● Helemaal mee eens

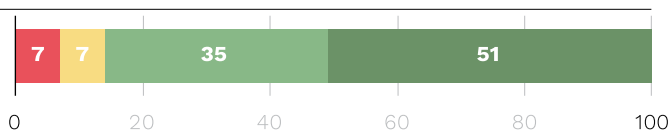
5.2 Kennis signalen

Figuur 5.2 geeft weer dat het merendeel van de deelnemers aan de VR Ondernijning door de sessie beter weet hoe drugscriminaliteit te herkennen is, wat hiervan signalen zijn.

Figuur 5.2 Ontwikkeling kennis signalen door deelname VR Ondernijning, % (N=43)

Na de sessie met de VR ondernijning...

Weet ik beter hoe ik drugscriminaliteit kan herkennen, wat signalen hiervan zijn



● Helemaal mee oneens ● Beetje mee oneens ● Niet mee eens, niet mee oneens ● Beetje mee eens ● Helemaal mee eens

“ Je kan eigenlijk ook meer zien dan ik dacht. ”

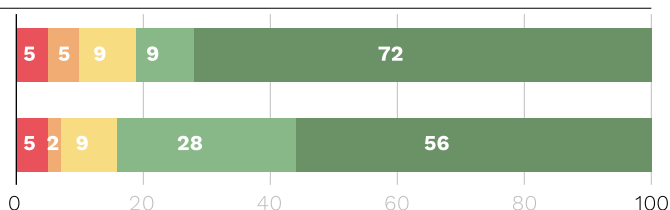
5.3 Kennis over (anoniem) melden

Uit figuur 5.3 blijkt dat 84% van de respondenten door het bijwonen van de Sessie VR Ondernijning beter weet waar en hoe ze drugscriminaliteit kunnen melden en 81% waar ze dit anoniem kunnen melden.

Figuur 5.3 Ontwikkeling (anoniem) melden door deelname VR Ondernijning, % (N=43)

Na de sessie met de VR ondernijning...

Weet ik beter waar en hoe ik drugscriminaliteit anoniem kan melden



Weet ik beter waar en hoe ik drugscriminaliteit kan melden



● Helemaal mee oneens ● Beetje mee oneens ● Niet mee eens, niet mee oneens ● Beetje mee eens ● Helemaal mee eens

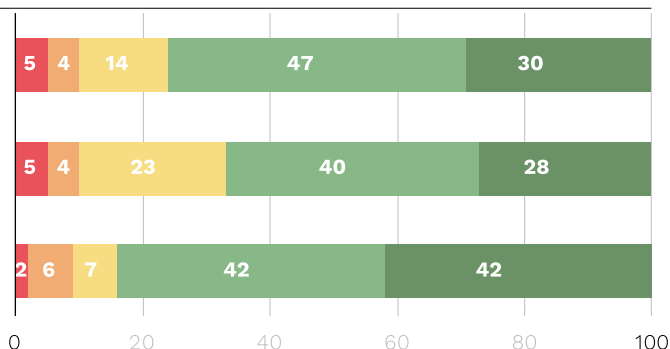
5.4 Vertrouwen in rol overheid

Tot slot kijken we naar het vertrouwen in de overheid als het gaat om de aanpak van drugscriminaliteit en het omgaan met een melding van drugscriminaliteit¹³. Figuur 5.4 toont de bevindingen. Wederom is het beeld positief: tussen de 68% en 84% maakt een positieve ontwikkeling door. Hoewel het merendeel van de respondenten op deze factor een positieve ontwikkeling doormaakt, is de ontwikkeling wel iets beperkter dan bij de eerder beschreven factoren die een rol spelen bij de meldingsbereidheid (waar 81% of meer een positieve ontwikkeling benoemt). Met name is de ontwikkeling wat beperkter in het hebben van vertrouwen wat van de overheid terug te horen na een niet-anonieme melding van drugscriminaliteit. Eerder constateerden we al (in hoofdstuk 2) dat er tijdens de sessie relatief weinig aan deze factor is besteed.

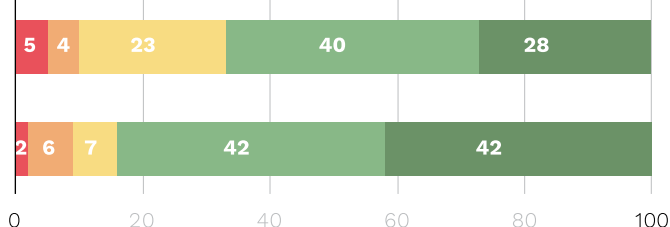
Figuur 5.4 Ontwikkeling vertrouwen overheid door deelname VR Ondernijning, % (N=43)

Na de sessie met de VR ondernijning...

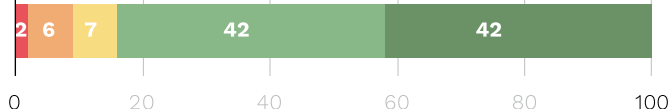
Heb ik meer vertrouwen dat de overheid het serieus neemt als ik een melding van drugscriminaliteit zou maken



Heb ik meer vertrouwen dat ik wat van de overheid terug hoor als ik een niet-anonieme melding zou maken van drugscriminaliteit



Weet ik beter wat de overheid doet om drugscriminaliteit tegen te gaan



● Helemaal mee oneens ● Beetje mee oneens ● Niet mee eens, niet mee oneens ● Beetje mee eens ● Helemaal mee eens

13. Over het begrip 'overheid' is de volgende toelichting gegeven in de vragenlijst: met de overheid bedoelen we bijvoorbeeld de politie of de gemeente.

5.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken en eerder meldgedrag

Er zijn geen verschillen geconstateerd in de ontwikkeling van de factoren die de meldingsbereidheid beïnvloeden tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken: leeftijd, sekse, opleidingsniveau, eerder meldgedrag. Er is wel een kleine indicatie dat respondenten die al een hoger kennisniveau over ondermijnende criminaliteit voor deelname aan de VR Ondermijning een grotere ontwikkeling doormaken op de mechanismen die van invloed zijn op meldingsbereidheid. Het aantal respondenten in deze evaluatie is te klein om betrouwbare conclusies hierover te trekken.

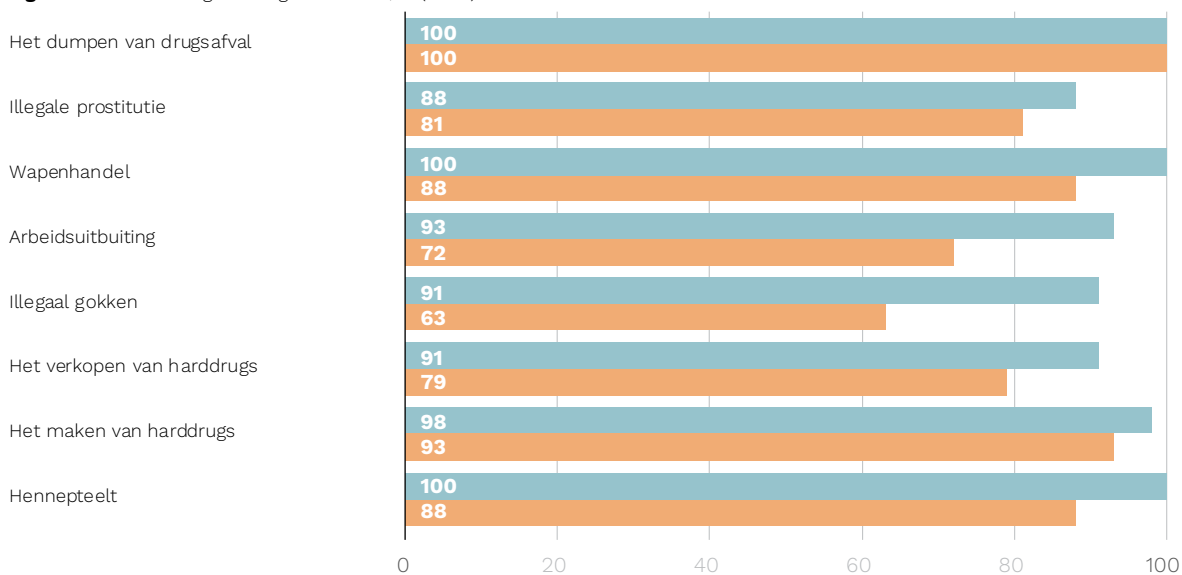
6 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid

In het vorige hoofdstuk beschreven we de ontwikkeling van de factoren die de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit kunnen beïnvloeden door deelname aan de VR Ondernijning. In dit hoofdstuk gaan we in op de ontwikkeling van de inschatting van meldingsbereidheid door het bijwonen van deze sessie. Hiermee geven we antwoord op onderzoeksvraag zes: ‘Leidt de interventie tot een hogere meldingsbereidheid? Welke verschillen zijn er hierin tussen participanten aan de interventie met verschillende achtergrondkenmerken?’

6.1 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid

We vroegen de respondenten om voor acht verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit¹⁴ aan te geven of ze dit voor het bijwonen van de sessie gemeld zouden hebben¹⁵ en of ze hiervan na deze sessie melding zouden maken¹⁶. Figuur 6.1 laat zien welk deel van de respondenten na het deelnemen aan de VR Ondernijning melding zegt te maken van ondermijnende criminaliteit¹⁷ in vergelijking tot voor deze sessie.

Figuur 6.1 Ontwikkeling meldingsbereidheid, % (N=43)^a



● Voor de VR ondernijning ● Na de VR ondernijning

a Meldingsbereidheid betreft de categorieën waarschijnlijk wel en zeker wel melden.

Uit deze figuur komt een positieve ontwikkeling naar voren van de inschatting van meldingsbereidheid. De ontwikkeling is relatief het grootst bij ondermijnende criminaliteit waar de meldingsbereidheid voor de sessie relatief iets lager was, namelijk bij illegaal gokken en arbeidsuitbuiting. De mogelijkheid voor een verbetering van de meldingsbereidheid is voor bijvoorbeeld het dumpen van drugsafval niet aanwezig, deze was al 100%.

Bovenstaande analyse focust op het aandeel respondenten dat waarschijnlijk of zeker gaat melden en de ontwikkeling van het totaal van hen. In die analyse komen kleinere ontwikkelingen niet in zicht, bijvoorbeeld van iemand die eerst ‘zeker niet’ zou melden, maar nu ‘waarschijnlijk niet’ of van ‘waarschijnlijk wel’ naar ‘zeker wel’. Om ook hier inzicht in te geven voerden wij een extra analyse uit. Hieruit blijkt dat per onderscheiden criminaliteitsfenomeen tussen de 12% (dumpen drugsafval) en 54% (illegaal gokken) van de deelnemers een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt (één of meer categorieën positiever). Bij enkele fenomenen zijn er ook één of twee respondenten die juist een negatieve ontwikkeling laten zien.

14. Omdat het begrip ‘ondermijnende criminaliteit’ breed en vaag is, hebben we ervoor gekozen dit begrip te operationaliseren door verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit (met een focus op drugscriminaliteit, gezien de vergelijkbare focus van de interventies).

15. ‘Stel dat u de volgende soorten criminaliteit in uw buurt ziet. Zou u voor vandaag hiervan melding hebben gemaakt?’ Antwoordmogelijkheden: zeker wel, waarschijnlijk wel, waarschijnlijk niet, zeker niet.

16. ‘We hebben u net gevraagd of u voor vandaag melding zou hebben gemaakt van criminaliteit. We willen nu graag weten hoe dat nu is, dus nadat u de sessie met de VR ondernijning bezocht heeft. Zou u nu, na vandaag melding maken als u de volgende soorten criminaliteit in uw buurt zou zien?’ Antwoordmogelijkheden: zeker wel, waarschijnlijk wel, waarschijnlijk niet, zeker niet.

17. Hiervoor voegen we de categorieën waarschijnlijk wel en zeker wel bij elkaar.

Tabel 6.2 Ontwikkeling meldingsbereidheid, % (N=43)

Ontwikkeling	Positief	Gelijk	Negatief
Hennepteelt	34,9	60,5	4,7
Het maken van harddrugs	20,9	79,1	0,0
Het verkopen van harddrugs	35,9	65,1	0,0
Illegaal gokken	53,5	41,9	4,7
Arbeidsuitbuiting	39,5	60,5	0,0
Wapenhandel	34,9	65,1	0,0
Illegale prostitutie	23,2	69,8	7,0
Dumpen van drugsafval	11,6	86,0	2,3

6.2 Verschillen naar achtergrondkenmerken, eerder meldgedrag

Er zijn geen verschillen tussen respondenten met een verschillende achtergrond (leeftijd, opleiding, drugsgebruik, geslacht) in de ontwikkeling van de inschatting van meldingsbereidheid. Het is mogelijk dat dit komt door kleine aantallen respondenten en/of door homogeniteit van de respondenten in de pilot.

We zien wel een indicatie¹⁸ dat deelnemers die eerder geen criminaliteit gemeld hebben een meer positieve ontwikkeling doormaken aangaande de eigen inschatting van meldingsbereidheid na deelname aan de VR Ondermijning dan deelnemers die eerder al wel gemeld hebben.

18. We spreken van een indicatie, omdat de bevinding niet significant is.

7 Lessen over belangrijke randvoorwaarden

In dit hoofdstuk bespreken we lessen uit de VR Ondermijning over randvoorwaarden voor een succesvolle interventie ter verhoging van de meldingsbereidheid. We gaan in op wat er goed werkte (7.1), wat aandachtspunten zijn (7.2) en destilleren in paragraaf 7.3 een antwoord op de laatste onderzoeksvraag: 'Welke randvoorwaarden blijken uit het onderzoek van belang voor het succesvol inzetten van de interventie?'.

7.1 Wat werkt er goed?

De VR Ondermijning is leuk om te doen, geven deelnemers aan. Het is een innovatieve (en voor deelnemers vaak nieuwe) wijze om inzicht te creëren.

Door verschillende deelsessies te houden, is er veel ruimte om in gesprek te gaan met deelnemers en om aandacht te besteden aan alle factoren waarvan we weten dat deze de meldingsbereidheid vergroten.

De buurtpreventisten zijn vanuit hun functie al vrij meldingsbereid. Om meldingen vanuit de preventisten te stimuleren is het daarom van belang veel aandacht te besteden aan signalen en het meldproces. Dit is (met name) in de tweede en derde inzet van de Sessie VR Ondermijning goed geslaagd.

7.2 Wat zijn aandachtspunten?

De techniek vormt een aandachtspunt. De sessie verloopt rommelig als VR-brillen het niet doen en hierdoor blijft er ook minder tijd over om met elkaar in gesprek te aan.

De Sessie VR Ondermijning volgt geen nauwgezet script (uitgezonderd de VR zelf). Het is daarom van belang aandacht te blijven houden voor het adresseren van alle mechanismen die de meldingsbereidheid vergroten. Bijvoorbeeld door voor elke inzet even kort deze mechanismen voor jezelf door te lopen.

7.3 Randvoorwaarden

Uit evaluatie van de VR Ondermijning kwamen verschillende randvoorwaarden naar voren voor het inzetten van interventies ter verhoging van de meldingsbereidheid:

- ⦿ een goede match tussen de inhoud van de interventie en de doelgroep;
- ⦿ aandacht voor alle mechanismen die van belang zijn voor het verhogen van de meldingsbereidheid;
- ⦿ een aantrekkelijke innovatieve methodiek, zoals VR.

8 Conclusie

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland wil de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit vergroten. Om meer inzicht te krijgen in de mate van meldingsbereidheid en in meldmotieven liet Taskforce-RIEC in 2018 een pilotonderzoek in drie buurten uitvoeren. De bevindingen uit dit verkennende onderzoek (Broekhuizen e.a. 2018)¹⁹ werden in 2019-2022 ingezet in verschillende interventies die tot doel hebben de meldingsbereidheid van ondermijning te vergroten. Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies is gevraagd deze pilots te evalueren en heeft hierbij Mehlbaum Onderzoek betrokken. Het huidige rapport betreft de evaluatie van VR Ondermijning. In dit afsluitende hoofdstuk vatten we de bevindingen van deze evaluatie aan de hand van de geformuleerde onderzoeksvragen concluderend samen.

8.1 Doel interventie

Het doel van de Sessie VR Ondermijning is om bij deelnemers – in deze evaluatie buurtpreventisten – meer meldingsbereidheid te creëren over ondermijnende criminaliteit. Dit doel wil men bereiken door de verschillende mechanismen die in de meldingsbereidheid een rol spelen (zoals kennis over signalen en meldproces) te beïnvloeden.

8.2 Bereik interventie

De onderzoeksgroep bestaat uit 43 deelnemers van de drie inzetten van de sessies: de eerste inzet in Roosendaal (12 deelnemers), de tweede inzet in Boekel (15 deelnemers) en de derde inzet in Roosendaal (16 deelnemers). De leeftijd van de deelnemers varieerde van 20 tot 76 jaar met een gemiddelde leeftijd van 57 jaar. Ongeveer de helft is man en het opleidingsniveau van de deelnemers was divers.

We hebben bij deze interventie bij buurtpreventisten geregeld te maken met wat we in het voorafgaande onderzoek de zogenaamde ‘melders’ noemden. Van de aan de sessie deelnemende vrijwilligers heeft namelijk 52% ooit al eens melding gemaakt van criminaliteit. Deelnemers die geen melding hebben gemaakt, hebben geen (ondermijnende) criminaliteit waargenomen, waren niet zeker genoeg over wat ze gezien hadden of dachten dat het niet veel zin zou hebben om een melding te maken.

De deelnemers aan de Sessie VR Ondermijning hebben veelal nog weinig kennis van ondermijnende criminaliteit voor hun deelname, hetgeen ruimte biedt voor ontwikkeling.

8.3 Ontwikkeling mechanismen

In het eerdere onderzoek (2018) onderscheidde we verschillende factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid van burgers. In dit onderzoek gingen we na in hoeverre deelname aan de Sessie VR Ondermijning heeft bijgedragen aan een ontwikkeling van deze factoren.

Deze ontwikkeling blijkt groot te zijn. Bij de meeste factoren geeft het merendeel van de respondenten (80% of meer) aan dat zij hierin een positieve ontwikkeling hebben meegemaakt. Zo weet 86% beter hoe ze drugscriminaliteit moeten herkennen, 88% vindt nu meer dat drugscriminaliteit negatieve gevolgen voor de samenleving heeft (meer bewustzijn) en 84% weet beter waar en hoe drugscriminaliteit gemeld kan worden.

Relatief de minste ontwikkeling (maar nog steeds een grote ontwikkeling) is er bij de factoren: meer vertrouwen dat ik wat van de overheid terug hoor als ik een niet-anonieme melding zou maken van drugscriminaliteit (68%) en meer vertrouwen dat de overheid het serieus neemt als ik een melding van drugscriminaliteit zou maken (77%).

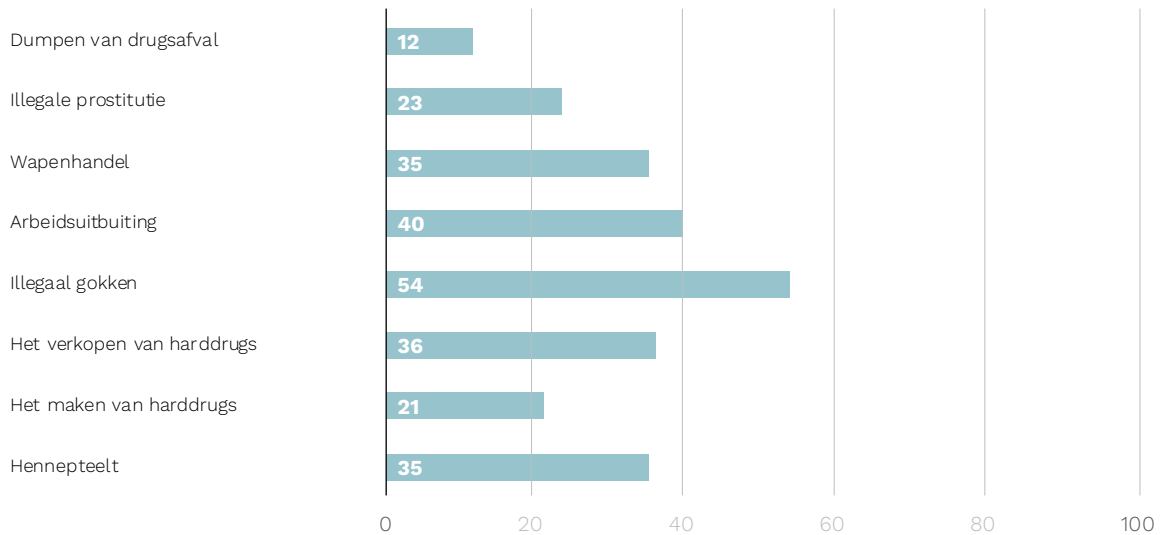
19. Zie: https://www.bureaubroekhuizen.nl/wp-content/uploads/2019/04/Ondermijnende_criminaliteit_en_de_meldingsbereidheid_van_burgers_v2.pdf

8.4 Ontwikkeling inschatting meldingsbereidheid (korte termijn)

Het onderzoek laat een positieve ontwikkeling zien van de inschatting van meldingsbereidheid. De ontwikkeling is relatief het grootst bij ondermijnende criminaliteit waar de meldingsbereidheid voor de sessie relatief iets lager was, namelijk bij arbeidsuitbuiting en illegaal gokken.

Inzoomende op kleinere ontwikkelingen in de inschatting van meldingsbereidheid (bijvoorbeeld van 'waarschijnlijk wel' naar 'zeker wel' melden) zien we bij tussen de 12% van de respondenten (dumpen van drugsafval) en 54% van de respondenten (illegaal gokken) een positief effect van deelname aan de sessie, zie figuur 8.1.

Figuur 8.1 Kleine positieve ontwikkelingen in meldingsbereidheid, % (N=43)



8.5 Randvoorwaarden

Uit de evaluatie van de Sessie VR Ondermijning kwamen drie randvoorwaarden naar voren voor het inzetten van interventies ter verhoging van de meldingsbereidheid. Ten eerste dat er een goede match is tussen de inhoud van de interventie en de doelgroep. Ten tweede dat er aandacht geschonken wordt aan alle mechanismen die van belang zijn voor het verhogen van de meldingsbereidheid. Ten derde dat het zinvol is een aantrekkelijke innovatieve methodiek, zoals VR, in te zetten om een verandering bij deelnemers te realiseren.

Colofon

Opdrachtgever

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

Auteurs

Drs. Jolijn Broekhuizen

Opmaak

Linnox

ISBN

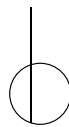
9789083249315

Uitgave

Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
info@bureaubroekhuizen.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze
website: bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij
Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van
teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt
vermeld.



bureaubroekhuizen

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen, bureaubroekhuizen.nl, Amersfoort 2022
